کرۆکی درمناسی لە بیریاریی سڵاڤۆی ژیژێك دا -11- … ئازاد حەمە

بەشی یانزەهەم

دەستپێك:

خونچەی هیچ توێژینەوەیەك لەخۆڕا ناپشکوێت. بۆئەوەی باخی توێژینەوەکان هەردەم پڕبن لە مەنزڵی جوداجودا کە ڕامان و ڕوناکی ،تایبەت بە دەوروبەروو و جیهان، ڕۆکەنە ناو بۆچوونەکانمان بەردەوام پێویستمان بە ڕواندنی پرسیار و دروستکردنی شکۆداریە بۆ گومانکردن. لەبەر ڕۆشنایی ئەم قسانە لەسەر سەکۆی ئەم بەشە (و بەشی داهاتووش) لە گوێی دیدگاکانی سڵاڤۆی ژیژێك (Slavoj Žižek) ڕۆدادەنیشین و ئەو سەیرکردنە فەلسەفییانە دەهۆنینەوە کە لەمەڕ پەتای کۆرۆنا وتونی. ژیژێك کە بیریارێکی چەپە خەڵکی وڵاتێکی خنجیلانەیە بەناوی سلۆڤێنیاوە بەپایتەختێکی دڵفرێنەوە ،لیوبلیانە، کە دانیشتوانەکەی دوو میلیۆنێکە و پێشتریش بەشێك بووە لە کۆماری سۆسیالیستی یۆگسلاڤی پێشوو. هزرەڤانیەکانی ژیژێك پانتایەکی گەورەیان لە نووسین سەبارەت بە “”فەلسەفە و کۆرۆنا”” داگیرکردووە. لە شیکاریەکانیدا سەبارەت بە پەتای کۆرۆنا و ئەو تەنگژەیەی پەتاکە لەگەڵ خۆیدا هێنای بۆ جیهان ڕەهەندێکی زۆری ئێدیۆلۆژیش بەدیدەکەین. سەرباری□ئ□وە، سەمەرەیی سڵاڤۆی ژیژێك لەوەدایە کە زۆر دەنووسێت و لەسەر هەموو شتێکیش وتنی خۆی هەیە و لە سۆسیال مێدیای ڕۆژئاواش دەرکەوتنی بەردەوامی هەیە. لە هەموو تەنگژ□یەکی سیاسی و ئابووریدا پۆلێك پەرچەکرداری دەنوێنێت و زۆرێك لە ڕوناکبیرانی ڕۆژئاواش بەخۆیەوە سەرگەرمدەکات. لەناو هەموو ئەو شیکاریانەی بێوچان سەبارەت بە پەتای ناوبراو بەردەستمانیدەخات وتنی هێگل، مارکس، فرۆید و لاکان بێ شۆمار لەسەر زاری دێن و دەچن. لە یەکەم نوسینی لەسەر ڤایرۆسەکە، کە سەرەتای ئەم سال□ نووسیویەتی، جاڕی ئەوە دەدات کە خەون بە (وەهان) ەوە دەبینێت، حەزدەکات س□فر□ك بۆ ئەوێندەرێ بکات و لە شەقامە جەنجاڵەکانی پیاسەیەك بکات. ئەم هەڵوێستەی ژیژێك لەسەر شاری (وەهان)ی چینی دژ بە هەڵوێستی ڕۆژئاوایە کە وەهان دەکەنە منداڵدانی پەتای کۆرۆنا. لایەنێك لە کرۆکی نووسینەکانی ئەم هزرەڤانە سلۆڤێنییە ئەوەشمان پێدەڵێن کە شتێك بەناوی ڤایرۆسی

ئەدیەلۆژیا لە سەرهەڵدانە و وشەی کاتەسترۆف- موسیبەت، کارەسات، بەڵا- (catastrophe) یش لە بەکاربردنەکی زۆردایە و لە کن ناوبراو جارجار بە داهێنانەکی نەختی و جارجارەش بە قەیرانەکی ژینگەیی یاخود تەندروستی دەبێت. هەندێ لە ئەندێشەی سیاسی و فەلسەفی ژیژەکیش حاڵیبووبێتین مادەمەکی لەژێرسایەی سیستەمەکی سەرمایەداری چاوچنەکی جیهانیدا دەژین کاتەسترۆفەکان بڕانەوەیان بە نییە.

درمناسی بیرمەندێك

ژیژەك هەڵگری ئایدیای کۆمۆنیزمە، لە نووسینەکانیدا بەگشتی خەو بە گەڕانەوەی کۆمۆنیزمەوە دەبینێت، ئەمەش وایکردووە لە تەك بەشێک لە بیرمەندانی ڕۆژئاوا لە ململانێی هزری تووندا بێت. شێوازی گاڵتەجار و پێکەنیناوییەکانی زۆرجار هۆکارن کە هەوادارانی سەمینار و لێدوانە تەلەفزیۆنییەکانی زۆرتربن و، نووسینە سیاسییەکانیشی ، بەردەوام، لەناو نەیارانیدا زۆرێك مقەمقەی ئەدیەلۆژی دروستکردووە و تێگەیشتنی سەمەرەشی لەسەر تێکڕای وتنەکانی نەخشاندووە. ڕەنگە چەپبوونەکەی، دواتر هێرشە بەردەوامەکانی بۆسەر نیولیبرالیزم(Neoliberalism)پەیوەندیەکی زۆری بە بەشێك لەو ڕەخنانەوەش هەبێت نەیارانی لێیدەگرن. ژیژەك درمناس(epidemiologist) نییە، شتێکی ئەوتۆش لەسەر درمناسی(Epidemiology) نازانێت. لە زۆربەی نووسینەکانیشی سەبارەت بە پەتای کۆرۆنا ڤایرۆس دانی بەوەدا هێناوە کە لەو بوارەدا پسپۆر نییە، لە ئەم ڕوناکبیرە سلۆڤێنیە کۆمەڵناسێکی دیاری ئەستای ئەورووپایە و لەسەر ئەو بناغەیەش پاشخانەکی ئەکادیمی بەخۆی لە بوارەکانی ئابووری، سیاسەت و فەلسەفە پێکهێناوە، بۆیە شیکارییەکانی ڕەهەندی جۆراوجۆر وەردەگرن و لەژێرسایەی تێهزرینە فەلسەفییە سیاسییەکانی هێگل و مارکس، دواتر لاکانی شیکاری دەروونی، تیۆریزە بەسەر سیستەمی سیاسی و ئابووری- کۆمەڵایەتی جیهانییەوە دەکات و، خودی مۆدێلی بازاڕی گلوباڵیش، کە تەواوکەری سەرمایەداری جیهانییە، بەردەوام دەخاتەژێر نەشتەری شیکارییەوە. بەو پێیە ژیژەك سەبارەت بە مانای درم(Epidemic) بەرەو ئەو بینینەمان دەبات کە پەیوەستە لێکدانەوە بە ئەو هێڵ و مەرجانە بکرێن درم شیاودەکەن. لەم بارودۆخە جیهانییەدا بەپێی بینینی ژیژەك هەندێك لەو هێڵ و مەرجانە دەشێت جیهانگیری و بازاڕی سەرمایەداری بن.
ناشێت جێگای سەرسوڕمانبێت کە درمناسییەکەی ژیژەك ڕەهەندی پزیشکی یان بایۆلۆجی نییە لەبڕی ئەوە ئەو درمناسییە لەژێر چەتری پەڵەك جیهانبینی فرەئاقاری تر(سیاسەت، دەروونناسی، ئابووری، فەلسەفە،

سینەماناسی) کاری درمناسی خۆیاندەکەن کە پێگەی تایبەتی خۆیان لەناو ڕەوناکبیر و خوێندکارانی زانکۆ و مێژنامەوانان دا دروستکردووە، کە ڕەنگە هەر ئەمەش هۆکاربووبێت ببن بە سەکۆیەك بۆ بڵاوبوونەوەی خەرای تێگەیشتنەکانی. جێی سەرنجە ئەوەش بڵێین، نووسینە سیاسی و فەلسەفی و شیکارییە سۆسیۆلۆژییەکانی ژیژەك تایبەت بە فیلمە جیهانییەکان دەلاقەیەکی نوێیان لە پەیوەندی ئەم بیریارە لەگەڵ کێشە نێودەوڵەتییەکان (نایەکسانی، هەژاری، بێکاری، گەندەلی، چەوسانەوە)سازاندووە. بۆیە خوێنەری نووسینەکانی ،لە ناو زمانە جیاکان، لە هەڵکشاندایە، لەلایەك بەهۆکاری کەمتر ئاڵۆزی ڕەوانبێژی نووسینەکانی و لەلایەکی تر بەهۆکاری ئەوەی بەردەوام لەسەر کێشە و دیاردە ڕۆژانەییەکان دەنووسێت.

ژیژەك زۆر زوو لەسەر پەتای کۆرۆنا دەستی بە نووسین کرد و بەشێك لەو نووسینانەی لە پەرتووکێك بەناوی “”پاندەمی: کۆڤید – 19 جیهانی هێنایەلەرزین”” کۆکردەوە و وێکیتریش تا هەنووکە لەسەر نووسین، لەو بارەیەوە، بەردەوامە. نووسینەکانی دووتەی ئەم پەرتووکە لە چەند بابەتێکی زەقی سەرسامئامێزی سیاسی و سۆسیۆلۆژی پێکهاتوون (ئێمە هەموو لە ئێستایا لەناو هەمان بەلەمین، بۆ ئەمە هەموو کاتێك ماندووین؟، بەرەو ڕەشەبایەکی فیعلی لە ئەوروپا، بەخێربێن بۆ بیابانێکی ڤایرۆسی، پێنج ئاستی درم، ڤایرۆسی ئەدیۆلۆژیا، هەمنبەرەوە و شڵەژان! ، چاودێری و سزا؟ بەڵێ، تکایە! ، بەربریزم لەگەڵ ڕوخسارێکی مرۆیی چارەنووسمانە؟ ، بەربەریزم یان کۆمۆنیزم بۆ جۆرێکی سادە!). جێی وتنە، ئاستی درمناسییەکەی ژیژەك لە پەرتووکەکەیدا دەگاتە ئەو شوێنەی هێما بۆئەوە بکات، هیگڵ ئەوەمان بۆ ڕووندەکاتەوە کە تاکە شتێك لە مێژووەوە دەکارین فێربین ئەوەیە کە هیچی لەوە فێرنابین، بۆیە گوماندەکات ئەم پەتایە وامانلێبکات داناتربین، ئەوەی دەبێت بە هەموان ڕوون بێت ، بەبۆچوونی ژیژەك، ئەوەیە کە ئەم پەتایە ژێرخانی ژیانمان دادەڕمێنێت کە ئەوەش ڕووبەڕووی کاتەسترۆفێکی، کارەساتێکی، ئابووریمان دەکاتەوە کە گەڕانەوە بۆ ژیانی ئاسایمان ئەستەمدەکات. بەمە ژیانە تازەکەمان لەسەر کەلاوەی ژیانی پێشومان بونیاددەنێینەوە و خۆشمان لەگەڵ ژیانێکی ڕووکەش دەگونجێنین. لێرەوە شڵەژان (پانیك) لەدایکدەبێت و هەراسانی دەروونی و ڕۆحی لەناو ڕەفتار و جووڵەکانمان دەڕوێت. ژیژەك هەر لەوەڕا، لە پەرتووکەکەی، لە نووسینێك بەناوی”” بەربەریزم (Barbarism) بە ڕوخسارێکی مرۆییەوە”” گوزارە لەوە دەکات کە ماوەیەکە خواستی ئەوەی هەیە دووچاری ڤایرۆس بێت هیچ نەبێت بۆئەوەی لەو ڕاڕایە دەربازیبێت کە تیایدەژیت. تەنانەت خەوەکانی شەوانیشی نیشانەیەکی

ترن لسر ئو اایيان. پشیواي بجرك هست ب پرشانی
دكات ك تنیا بیرلو دكاتو كی شو دادت تاوك بنوت، ك
دشنوت خو ناخشكانی بداریدكنو. لم بارودخش ،ژیژك
پیوای، خو ب گانی كمایتی ادیكانو دبینت. ئو
خو ببچوونی ژیژك بهی كرناو دتدی، ئو دت دی ك
پشتر پیمان پنبردبوو. ئو جیهانی دماناسی و تیایا دژیاین
وا برو داخستنی تواوتی دچت. هموو ل ماوین و
پشمانخستت ناو ئایندیكی ناوونو، ئمو جگلو تنگژ
ئابووریی زباحی ل چاووانیماندای. لرو دگات ئو
خای ك پرچكرداریكان پویست نشیاو بهنندی. نشیاو تاز
هاتكایو. وستان، لماو بوون و داخراوییكانمان ب ژیژك
“ئو” نشیاون، ئو خراپین ك وویاندا. ئمش كاتستر فك-
موسیبتك- ك لماننابتو. ل اقكردنكانی ژیژك دا
كاتستر ف – با- فمی جیاجیا وردگرت. كڤید-19 كاتستر فی-
كارساتی- تازی بهناین، ك دامانی ئابووری و ژیانی
كمایتیمانی گرتو. پشتر تنگژ نختییكان ئویانكرد.
پشتریش وتمان، تا ئو جگایی ب بیركردنوی سیاسی و فلسفی
ژیژك ئاشنابین مادامكی لژرسایی سستمكی سرمایداری
چپی جیهانیدا دژین كاتستر فكان كتاییان نایت.
ئو دامانی لم ووو ژیژك چاووانیتی دركوتی
بربریزم(وحشیتگری)، ئبت ب وخسارکی مریی. ب
ژیژك ئمی ئو كشی لگ ساتوختی كرنا، ب جركیتر،
ب بربریزم ئاشنابووین. ئم بربریزم بربرییكی كلاسیك و
نریتی نیی. ئامانجی ئم جر بربریت مانوی. لو
باریو ئاماژ ب وتاری سیاسییكان دكات ك پ ل ترس و
تقان ك گوای ئم پتای ترسناك و دبت هی دووچاربوونی
ژمارییكی زری سرزوی. لم وو باس ل دزی ئیتالیا دكات
لسر زاری سیاسییكانیان ك گوای پتای ناوبراو زرك ل
بساچوان و ناساغكان دكوژت. بیر لو دزش دكاتو ك
نخشخانكانی ئوروپا كوتیانكرد، ولاونانی گیانی ئوانی
هیوای چاكبوونویان نماو، ك ئو بقسی ژیژك تنانت لگ
لژیكی كاتی جنگیشدا ناگونجت. ل دوای جنگ، بب گوادان
تچوون، بریندار هر خراپكان چاكدكرانو. بی داوادكات
ئوانی باری تندروستیان زر خراپ، بئوی چیدی ئون
ئازارنچژن، پویست جر درمانكیان ب دابینبكرت ك یارمتی
مردنیانبدات، ئبت یارمتیدانی ئوانش ك پویستبژین.
مرجیش گشت گایك ب ئم جر یارمتیان بگیرتبر ب

بیرکردنەوە لە تێچوون.
ژیژەك وایبەدەچێت، زوو زوو گومان لەوە دەبێت کە دەوترێت کەسانێك سەرپێچیان لە ڕێکارییە تەندروستییەکان کردووە، لە ئەم سەرپێچییە بەزیانی کەسانی تەندروست دەگەڕێتەوە. ئەم هزرڤانە کێشەکە بە چەند لایەنێکی ترەوە دەبەستێتەوە، ئاستی هۆشیاری تاك، هەستی ژینگەپارێزی و ..هتد، بەڵام بۆ ژیژەك ئەمە کێشە گەورەکە نییە، کێشە گەورەکە لەوەدایە سۆسیال میدیا زۆر ڕەفتاری تاکەکسی لە شکاندنی ڕێکاریە تەندروستییەکان گەورەدەکات و ناشانگەیەنێتە ئەو شوێنەی تەنگژەی کۆرۆنا دژ بە سێستەمی سەرمایەداری بەکاربەرین و بیکەینە سەکۆیەك بۆ دروستکردنی گۆڕانی کۆمەڵایەتی و ئابوری پێویست. ژیژەك تەنیا داوای ئەوە ناکات کە ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی دەزی تەندروستی مرۆڤەکان باشبکات، بەڵکو کاربە بەهەندوەرگرتنی دەزی سروشتیش بکات. ئەمەش بەهۆکاریئەوەی ڤایرۆسەکان پەلاماری ڕووەکەکانیش دەدەن کە سەرچاوەی سەرەکی خۆراکەکانمانن. کەوابێت لێرە دەشێت بپرسین دەرکەوتنی بەربەریزم بە پێچەی مرۆییەوە چۆن ڕوودەدات؟ بەبۆچوونی ژیژەك کاتێك ڕوودەدات ئامانج تەنیا مانەوەمان بێت لە ژیانا، مانەوە وەك مرۆڤ و هیچی تر. ئەو دەمەی کەمی لە پێویستی خزمەتگوزاری و شمەك دەبێت ئەمە لەلایەن خۆیەوە دەبێتە هۆکاری مردنی خەڵکەکی زۆر کە ڕێژەکەی بەپێی ژیژەك لەنێوان 60 بۆ 70 لە سەدی دانیشتوانی گۆی زەوی دەبێت. لەم حاڵەتە سێستەمی سەرمایەداری جیهانی دەکەوێتە پەیڕەوکردنی ڕێکارییە بەربەریەکان، هەرووەك ئەوەی لە ئیتالیا کرا، زۆرێك نەخۆش و دووچاربوانی ڤایرۆسەکە فەرامۆشکران و لەبڕی ئەوە بایەخ بەوانە درا پێویستیان بە یارمەتی مامناوەندی بوو. هەر لە پێنای ئەم دەزە قسە لە ترس هاتەگۆڕێ و باسی ترس لەگەڵ کۆرۆنا زیادیکرد. لەگەڵ بەرزبوونەوەی ڕێژەی تووشبووانیش ئەم وشەیە لە میدیاکانا نۆرمالبووەوە. داتاکان زۆرجار بەجۆرێك بڵاودەبنەوە کە ترس دروستبکەن. زۆرجار بانگەشەی نەمانی ماسك و پێویستیە پزیشکییەکانیش خەڵك دەترسێنن. بیریشماننەچێت، سێستەمی سەرمایەداری مشەخۆرە لەسەر ئەم جۆرە ترسانە.
ژیژەك وایدەبینێت لە هەنووکەدا لەبەردەم تەنگژەیەکی سێ ڕەهەندی داین. ڕەهەندی پزیشکی (بڵاوبوونەوەی پەتا)، ڕەهەندی ئابووری(بەدوور لە دەرکەوتەکانی پەتاکە)، ڕەهەندی تەندروستی مێنتاڵیانە. ئەم سێ ڕەهەندە کاردانەوەی خۆیان لەسەر گشت بوارەکانی کار و ژیان هەیە. لەمبارودۆخە هەندێك کۆمپانیا بە میلیۆنەها ماسکیان بۆ فرۆشتن بەرهەمهێنا، واچاکە ماسکەکان نەك هەر نەکڕدرێن بگرە دەستیشبگیرێت بەسەریانا. نموونەیەکیشمان لەسەر

هەوڵێکی ترامپ بەدەهێنێتەوە کە پێشنیارێکی بە بەهای یەك میلیارد دۆلار خستۆتە بەردەست کۆمپانیایەکی دەرمانی ئەڵمانی(CureVac) تا پەرەبە دروستکردنی ڤاکسین بدەن بە ئەمەریکا، هەرچی وەزیری تەندروستی ئەڵمانییە ئەوەی ڕەتکردەوە و ئاماژەی بەوەشدا کە ئەڵمانیا کار بۆئەوە دەکات ڤاکسین بۆ گشت جیهان بەرهەمبهێنێت.
ژیژەك بەمە دەڵێت: مۆدێلی ململانێی نێوان بەربەریزم و شارستانی.
ترامپ یەك دوابەدوای ئەمە داوای لە کەرتی تایبەتی ئەمەریکی کرد هەڵستن بە بەرهەمهێنانی پێویستییە پزیشکییەکانی ناوخۆی ئەمەریکا.
ئەوەی دەوڵەت بڕیار لەسەر جۆری بەرهەمهێنانی کەرتی تایبەت بدات، وەك ئەوەی لە ئەمەریکا دەگوزەرێت، ژیژەك بە گەڕانەوەی کۆمۆنیزم پێناسەیدەکات.
ژیژەك لە قوژبنێکی تری پەرتووکەکەی،"" بۆ زۆربەی کاتەکانی ڕۆژ هەست بە ماندووبوونەکەین ؟""، تیۆریزە بەسەر درمەوە دەکات و بەو دەرئەنجامەشمان دەگەیەنێت کە بڵاوبونەوەی پەتای کۆرۆنا وایکرد دوو چەشن لە مرۆڤ بوونیان هەبێت: یەکەم چەشن کارمەندانی کەرتی پزیشکیین. دووەم چەشنیش شتێکی ئەوتۆیان نەبوو بیکەن لە مانەوە لەماڵەوە زیاتر، ئەم چەشنە کەرەنتینکراوەکان دەگرێتەوە. ژیژەك وتەنی چەشنی دووەم زۆربەی کاتەکان هەست بە ماندووبوونێکی زۆر دەکەن کە خۆشم یەکێکم لەوانە. لەڕووەوە ژیژەك سەرگوزشتەی فەیلەسوفێکی ئەڵمانی، بەیۆنگ‌چۆلهان کۆریای باشوری، دەگێڕێتەوە سەبارەت بە ڕەفتاری دوانەیی مرۆڤ لەژێر کاریگەری بەربەستی ناوەکی یان بەربەستی دەرەکی. بۆ ژیژەك نموونە لەسەر ئەم جۆرە بەربەستانە نووسەری پاکستانی کامیلە شەمسی(Kamila Shamsie) یە کە بەهۆی پشتگیریکردنی لە بایکۆتکردنی حکومەتی ئیسرائیلی لە خەڵاتی نەللی ساکس (Nelly Sachs Prize)ی ئەدەبی دوورخرایەوە، ئەمە لەکاتێکا نووسەری نەمساوی پێتەر هاندکە(Peter Handke) ساڵی 2019 خەڵاتی نۆبڵی لە ئەدەب پێدرا کە پێشتر پاڵپشتی سوپای سربی کردبوو لە قەتلوعامی بۆسنییەکان. هەرچی جۆری دووەمی ئەم دوانەییە پەیوەندی بە ئێستای سەرمایەداری جیهانییەوە هەیە کە کۆمەڵگەیەکی چیناوی فرەئاستی دروستکردووە، کارمەندانی پزیشکی لە وڵاتێکی وەك چین بەشێکن لە چینی کرێکاران، کە ئێستا بەهۆی بڵاوبونەوەی پەتای کۆرۆناوە لەژێر فشارێکی زۆردان. هەرچی جۆری سێهەمە ئەوا هەردوو جۆرەکەی تری تیایە. ئەمەش ئەوانە دەگرێتەوە کە دەستی کارن و هاوکات جۆرێکیشن لە بەرهەمهێنەر، لە لە شوێنی کارەکانیان دەچەوسێنرێنەوە. لەم بارەیەوە نموونە لەسەر ئەو کرێکارانە دەهێنێتەوە لە ناو چین و ئەندەنیسیا لە کۆمپانیاکانی مایکرۆسۆفت و ئاپڵ دا کاردەکەن. لەڕووەوە ژیژەك دەست بە ڕاستییەکی تر دەبات کە

یەکێکە لە ناکۆکییەکانی سیستەمی سەرمایەداری جیهانی و لە سەردەمی بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆناشدا سەریهەڵدا بریتییە لە زۆربوونی کەڵێنی چینایەتی و ئابووری نێوان کرێکار(و جوتیاران) و خاوەن کۆمپانیا و بەڕێوەبەرە گەورەکانی دامەزراوە گەورەکان. چونکە زیانە زۆرەکەی پەتای کۆرۆنا بەر ئەوانی یەکەم (کرێکار و جووتیار) دەکەوێت و زیانە هەرە گەورەکەش بەر کرێکارانی کەرتی تەندروستی دەکەوێت، هەرچی ئەوانیترە (خاوەن کۆمپانیا و کارگەکان) لەژێرسایەی تەکنەلۆژیای زانیاری و ئامرازەکانیدا دەتوانن لەماڵەوە کارەکانیان ئەنجامبدەن. بەپێی تێگەیشتنی فەلسەفی و سیاسی ژیژەك پەتای کۆرۆنا ڕەهەندی تری بە کەڵێنە چینایەتی و ئابوورییەکاندا.

ژیژەك لە پەنایەکی تری پەرتووکەکەی باسی”بەخێربێن بە بیابانی ڤایرەسیی”دەوروژێنێت. بەپێی ئەو باسە، بڵاوبوونەوەی بەردەوامی ڤایرەسی کۆرۆنا هاوکاتە لەگەڵ بڵاوبوونەوەی ڤایرەسە ئەدیۆلۆژییەکان کە ساڵانێکە لێرە و لەوێ تەشەنەدەسێنن (تیۆرییەکانی موئامەرە، توندبوونەوەی ڕەگەزپەرستی و.. هتد). لەماوەی کۆرۆنتینی تەندروستیش ئەوانەی دووچاری ڤایرەسە ئەدیۆلۆژیەکان بوون هەر ئەوانە بوون ڕەخنەی کۆرەنتینی تەندروستی و لەماڵەوە بوونیان دەکرد. ئەڵبەتە ڤایرسگەلێکی تریش بوونیان هەیە کە بەزیانن، ئەمانە ئەو ڤایرەسانەن بیر لە دروستکردنی کۆمەڵگەی ئەلتەرنەتیڤی فرە نەتەوەیی دەکەنەوە کە ڕۆڵی سەرەکی تیایانا هاریکاری و پێکەوەکارکردنی وڵاتانە. هەندێك، بەپێی تەماشاکردنی ژیژەك، پێیانوابوو بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا لە چین دەبێتە هۆی هەڵوەشانەوەی دەسەڵاتی کۆمۆنیستی لەو وڵاتە، کە پێشتر بەڵایەکی لەو جۆرە، تەقانەوە نەوەییەکەی تشێرنۆبیل، بووە هۆکاری هەڵوەشانەوەی سۆڤیەتی سەردەمی گۆرباتشۆڤ. ژیژەک واینابینێت. بە قسەی ژیژەك گرفتەکە لەوەدایە کە “ئەوانە” لەوە حاڵی نیین ئەم پەتایە دەبێتە هۆکار بە هیوامەندی بە ئەزموونی کۆمۆنیزم لە متمانەی ڕەهای بە زانست و زانایان. ژیژەك ڕەخنەی ئەوەش دەکات کە لەم دوایە زۆرترین بەرپرسیاریەتی دۆخە ناهەموارە تەندروستییەکە خراوەتە ئەستۆی هاوڵاتیان لە پاندبوونیان بە ڕێنومایییە تەندروستییەکان. ئەم بیرمەندە ئەمە بە تاکە چارەسەر نازانێت، بەڵکو گۆڕینی سیستەمە کۆمەڵایەتی - ئابوورییەکان بەلەوە لە پێشتر دەزانێت.

نیولیبرالیزمی کۆرۆنا

ژیژەك ئێستا لە هەموو ئێستاكانی تر بە ئێستایەكی سیاسی دەزانێت. لە دیدی "ئەو" ئێستامان سیاسی ترە لەچاو پێشوومان. بۆیە لەكاتی وادا دەزینەوەی چارەسەر بە هاتنەدەرەوە لە تەنگژەكان ئاسایە. هەر بەو هۆكارە ژیژەك لەگەڵ ئەو كەسانەدا كۆك نییە كە وایبەدەچن ئێستا كاتی سیاسەت نییە، بە پێچەوانەوە ئێستا ،بە ژیژەك، مەزنترین كاتی سیاسەتكردنە. ئەمەش بەهۆكاری ئەوەی جیهان لە فۆڕمی هەنووكەیدا لە ونبووندایە. وەكیتر ئەمە وادەكات ژیژەك هێرشی توند بكاتە سەر نیولیبرالیزم (Neoliberalism) . نیولیبرالیزم كە كارلەسەر تێكشكاندنی ڕێسا ئابوورییەكان دەكات، تا زەمینە بۆ ئازادی ئابووری و زاڵكردنی كەرتی تایبەت بسازێنێت و لەو سەریشەوە خەرجییەكانی دەوڵەت كەمكاتەوە و بواری كاركردنی بازرگانی ئازاد بەرینكات و سنور بە دەستتێوەردانی ئابووریانەی دەوڵەت دانێت، بە یەكێك لە خەسڵەتە ئابوورییەكانی ئابووری سەدەی بیست و یەك، كە بناغەی بۆ سیستەمی ئابووری پۆستكاپیتالیزم (پاش سەرمایەداری) داناوە، دەتەژماردن. شایانی باسە، خاڵی هاوبەشی پەرتووكە ناوبراوەكەی ژیژەك هێرشكردنە سەر سیستەمی سەرمایەداری جیهانی و مۆدێلە سیاسییەكەی ئەم ئێستای ئەم سیستەمەیە، واتە نیولیبرالیزم، و بانگەشەكردنیش بۆ گریمانی كۆمۆنیزم بەرامبەر بەو تەنگژانەی سیستەمی ناوبراو ڕووبەڕووی مرۆڤایەتی دەكاتەوە. لێرە بە بێگومانەوە قامك لەسەر ئەو لایەنە دادەنێین كە پاشخانی ماركسیستی و لاكانی(ژاك لاكان مەبەستە) ئەم بیرمەندە یارمەتیدەرن وێنەیەكی بەرینمان لەسەر ئەو تەنگژە ئابووری و سیاسی و دەروونی و ڕەوشتیانە بۆ بخەنەڕوو كە لەگەڵ پەتای كۆرۆنادا دەركەوتن. تەقەلای بەشێك لە وڵاتان، كە سیستەمێكی سیاسی و ئابووری نیولیبرالیزمیانەپیادەدەكەن، بە بردنەڕێوەی ئابووریانەی جیهان لە قۆناغی پاش كۆرۆنا دەكرێت وەك بەشێك لە سیاسەتی ئابووری سەرمایەداری جیهانی تەماشابكرێت. بە ژیژەك سیستەمی سەرمایەداری جیهانی لە تەنگژەی قووڵدایە. ئەم سیستەمە لە كۆرۆنا دەربازی بێت دەبێتە سیستەمێكی سیاسی و ئابووری بەربەری. ئێستاش لەناو ئەو گرفتە گەورەیەی بەهۆی كۆرۆناوە دووچاریبوەتەوە سەرقاڵی خۆسەپاندن و بەهێزكردنی سیستەمی كۆنترۆڵ و سزادانی توندە.

نیولیبرالیزمی كۆرۆنا بەرەو ئەو تەماشاكردنەمان دەبات كە دەوڵەمەندەكان لە ساتەوەختی بڵاوبوونەوەی كۆرۆنادا لە ماڵەوە بن و كرێكارە هەژارەكانیش كارە سەختەكان، كارە خزمەتگوزارییە ڕۆژانەییە قورسەكان و ئیشی ناو نەخۆشخانە و شوێنە گومانلێكراوە تەندروستییەكان بكەن. هەر لەم كاتەدا دەوڵەمەندەكان بەسەر یەختەكانیانەوە هەوایەكی پاك لەناو دەریا دوور لە مەترسییە

تەندروستییەكان هەڵدەمژن یان لەو دوورگە و ناوچانە كاتەكانیان بەسەردەبەن كە دوورن لە ترسی ئاوەدانی. ژیژێك بۆ پتر ڕوونكردنەوەی ئاكاری دەوڵەمەندەكان لەم دۆزانە باسی رۆمانی""دی كامیرۆن Decameron""ی نووسەری ئیتالی بوكاچیۆ (Boccaccio) دەكات كە چۆن كۆمەڵە لاوێكی كچ و كوڕ تا لەو تاعونە بەدووربن لە شاردا بڵاوبۆتەوە ناچار شاری فلۆرێنسای ئیتالی جێدێڵن و دەچنە فێلایەك لە دەرەوەی شار. لەڕێگای ئەمەوە ژیژێك باسی ئەو دەوڵەمەندە ئەوروپاییانە دەكات بە فرۆكە تایبەتەكانیان دەچن لە دورگە بچوكەكانی كاریبی كات بەسەردەبەن تا لە پەتای كۆرۆنا بەدوربن.
ئاماژە بۆ ئەوەش دەكات كە جیاوازی لەنێوان تاعونی سەدەكانی ناوەڕاست و ئەم پەتایەی ئێستادا هەیە. خەڵكی سەدەكانی ناوەڕاست لەگەڵ تاعونەكە بەجۆرێك ڕەفتاریانكردووه□ ك□ بێ بەهایە، بۆیە بەشێكیان سەرقاڵی ڕەخنەكردنی خواوەند و چێژوەرگرتن و خۆشیەكانی خۆیان بوونە و بەشەكەی تر خەریكی ئیمانداری و تەسەوف بوونە.
ژیژێك لەو نووسینانەی سەبارەت بە كۆرۆنا نووسیونی، پێش ئەوانەش، گازندەی توندی سێستەمی سیاسی و ئابووری ئەمەریكی دەكات. وەكیتریش هەر دەبێت وابێت هیچ نەبێت ئەمەریكا لە ئێستا وەك قەڵای نیولیبرالیزمی جیهانی لەقەڵەمد□ر□ت و سەرچاوەی دروستكردنی تەنگژە ئابووریەكانی (جگەلە سیاسی و سەربازی) ناو ئەمەریكا و وڵاتانی جیهانیشە. ئەم ڕوناكبیرە ماركسیستییە ڕاشكاوانە ئەوەمان پێڕادەگەیێنێت كە كاتی ئەوە هاتووە دەستبەرداری ئەو دروشمە بین ك□ د□□□□ت: وڵاتە یەكگرتووەكانی ئەمەریكا (د□و□□□ت) پێش هەموو شتێكە. بۆیە بۆ قسەیەكی مارتن لۆتەر دەگەڕێتەوە كە بەمجۆرەیە: "هەموو ئێستا لە هەمان بەلەمین".
لە پەرتووكی ناوبراو، كە لایسەرەوە ناویهات، ژیژێك دەپرسێت ئایا لە بەرژەوەندی كۆمپانیا گەورە و د□س□□□اتی سەرمایەدارییە قەیران دروستبكات؟ چونكە هەندێك وای دەبینێت. گەر ئەمە وایە چەند بە قازانجی سەرمایەداری دەگەڕێتەوە؟ گومانیناوێت سێستەمی سەرمایەداری جیهانی، بە كۆمپانیا و دەوڵەمەندەكانیەوە، لە دەرئەنجامی ئەو تەنگژە گەورەیەی كۆرۆنا دروستیكرد ترسێكی گەورەیان لێنیشتووە و دەشزانن هەژاری و بێدادیەكی زۆر بڵاوبۆتەوە. ئەمە وادەكات كە ژیژێك لە هێرشەكانی بۆ سەر نیولیبرالیزم لە سەردەمی كۆرۆنا باس لەو بەربەریزمە سیاسییە بكات كە لەئێستادا لەناو سێستەمی جیهانی سەرمایەداری دەخولێتەوە.
ترسناكی ئەم بەربەرییە(وەحشیەتە) لەوەدایە بە دەموچاوێكی مرۆییەوە خۆیمان نیشاندەدات. ئامانجی ئەم بەربەریزمە مانەوەمانە، ئەڵبەتە بەزۆر، لە ژیانا. ئەڵبەتە بەجۆرێكیش دەمانهێلێتەوە كە

هیچ حورمەتێکمان بۆ بەها ڕەوشتییەکان نەمێنێت، بێباک بین بەرامبەر بەساڵاچووان، کەنەفت و بێ دەرەتانەکان. خەمی خۆمان بێت و بەس. بەم شێوەیە بێت، بەبۆچوونی ژیژەک کۆرۆنا ناماناخاتە ناو سەردەمێکی نوێوە، کە تیایا خەریکی تێڕامانە ڕۆحییەکانمان بین. واتە ناشێت چاوەڕێی وانەگەلێک بین کە لە قەیرانەکانمان دەربازمانبکات. ئەوەی بەڕێوەیە ئەوە نییە کە پەتای کۆرۆنا وامانلێدەکات بیر لە بەهێزکردنی بنەما سەرەکییەکانی ژیانمان بکەینەوە. پێشدەچێت ئەمە دەرهاویشتەیە نەک پەرچەکرداریی. بەو واتایەی، نیولیبرالیزم لەبەرئەوەی بایەخ بە باری ئابووری و ئەو کەشە کۆمەڵایەتی و دەروونییانە بدات مرۆڤەکان بەهۆی قەدەغەی هاتووچۆ و خۆکەرەنتینکردنەوە دووچاریدەبن دەبینین سەرنجە ڕۆژانەییە گەورەکانی دەخاتە سەر پەیڕەوکردنی ڕێکارەکان نەک شکاندنیان، سەر جێبەجێکردنی ڕێنماییە تەندروستییەکان لە گشت شوێنێک، سزادانی سەرپێچکاران.
پشتگیریکردنی کەرتی تایبەت بۆ بەهاناهاتنەوەی حکومەت و پارە وەرگرتن لە دەوڵەمەندەکان یەکێک بوو لە ڕەفتارە ئابوورییەکانی نیولیبرالیزمی سەردەمی کۆرۆنا. بێگومان دەوڵەمەندەکانی کوردستان و شێوازی کارکردن و جۆرەی نیولیبرالیزم لە کوردستان لەم هاوکێشە جیهانییە بەدەر نەبوو. ئەمە بەپێی زۆنە سیاسیەکان کرا. سەوز لە دەوڵەمەندی خۆی وەریدەگرێت و بۆ ئامانجی خۆی بەکاریدەبات و زەردیش بەهەمان شێوە دەوڵەمەندی خۆی هەیە و بگرە دروستکەری ئەو جۆرە دەوڵەمەندانەشە کە ئەندامی مەکتەبی سیاسی و سەرکردایەتین. دەوڵەمەندی سەردەمی نیولیبرالیزم بێ لایەن نییە و لە سیاسییەک زۆرتر سیاسەت دەکات. بۆیە هەڕەشە گەورەکەی پەتای کۆڤید-19 دەستبەرداربوونی زەبر بە ئاڕاستەی مانەوە لە ژیان نییە، هەڕەشەکە ئەوەیە نازانین پاش ئاوابوونی پەتاکە چی چاوەڕوانمانە. جیهانی پاش پەتاکە ڕوون نییە چ جۆرە جیهانێک دەبێت. جیهانی ئێستامان کە ئەو تاکە جیهانەیە کە هەمانبوو ئەوەتا لە ناکاو لە جووڵە وەستا. ڕەنگە جیهانێکی سۆسیالیستی بۆ دەوڵەمەندەکان و سەرمایەداریەکی کاتاسترۆڤئامێزانەش، یان شتێکی تەواو جیا، بۆ هەژاران بەڕێوە بێت.

سەرنج:
بەشی 12 تەرخاندەکەین بۆ بەڕوودان بە تەواوکردنی دیتنەکانی سڵاڤۆی ژیژەک لەژێرناوی"" کۆرۆنا هیوایەک بۆ گەڕانەوەی کۆمۆنیزم"".
ژێردەر: گەلێک ڕێگا هەن بۆ بەدەستهێنانی تێکڕای نووسینەکانی ژیژەک تایبەت بە "پەتای کۆرۆنا" ، لەوانە: ماڵپەڕی ئینگلیزی کارەکانی(Slavoj Žižek bibliography)، هەروەها ماڵپەڕی رووسی

کارێکـــــــــــــــــــــــــــــــــانی .(https://centerforpoliticsanalysis.ru/position/index/page/1)

[بۆ خوێندنەوەی بەشەکانی تری ئەم باسە کلیکی ئێرە بکەن ...](#)

کتێـــــبی_شیعری دوای ڕاپەڕیـــن وچەند سەرنجێك ... سەدیق سەعید ڕواندزی

بێگومان ڕاپەڕین، وەرچەرخانێکی مێژوویی گرنگ بوو لە ژیانی ئێمەدا.کە تیایدا کۆتایی بەو ستەمە سیاسی و نەتەوەییە هێنا، کە ساڵانێکی زۆربوو ڕژێمە یەك لە دوای یەکەکانی عێراق، بەرامبەر بە کورد پەیڕەویان دەکرد.بۆیە کە باسی دوای ڕاپەڕین دەکەین، ئەوا بەرقۆناغێکی جیاواز لە هەموو ڕووێکەوە دەکەوین، کە دابڕانێکی مێژوویی و فەرهەنگی و ژیارییە، لە قۆناغەکانی پێشووتر.دوای ڕاپەڕین تەنها هەر ڕەهەندێکی مێژوویی و سیاسی نییە، بەڵکو کولتووری و فەرهەنگیشی هەیە. بۆیە دەکرێ بپرسین کامانەن ئەو سیما ئەدەبی و کولتوورییانەی دوای ڕاپەرین، کە کۆمەڵگەی کوردی پێ دەناسرێتەوە؟ ئەدەبی دوای ڕاپەڕین، بە هەموو ژانرەکانییە لە ڕووی فۆرم و ناوەڕۆکەوە، بە چی جیا دەکرێتەوە لە ئەدەبی قۆناغەکانی دیکە.بۆنموونە: کە باسی ڕوانگە دەکەین، دەزانین مەبەست لە سەرەتای هەفتاکانی سەدەی ڕابردووە، کە باسی سیبمولگەرایی و قۆناغی تەلیعییەکان دەکەین، ئەوا دیارە کە مەبەستمان شیعری سەرەتای هەشتاکانە. بەڵام کە باسی ئەدەب یان شیعری دوای ڕاپەڕین دەکەین، ئەوا تا ڕادەیەك ئێمە لە بەردەم ناسینەوەی قۆناغ و چەمکێکی ئاڵۆزداین. ئەمە وێرای ئەوەی کە دەبێ هەموو ئەو سیما هونەرییانە دیاری بکەین کە ئەو قۆناغەی پێ دەناسرێتەوە. بۆیە یەکێك لەو گرفتانەی لە ناسینەوە و ڕاڤەکردنی ئەو قۆناغە ڕووبەڕووی دەبینەوە ئەوەیە، کە مەبەستمان لە شیعرەکانی دوای ڕاپەڕین چییە. کام قۆناغ و مێژوومان مەبەستە. چونکە زەمەنی دوای ڕاپەڕین، نزیك دەبێتەوە لە سێ دەیە، واتا سی ساڵ. ئەگەر هەریەك

لەو دەیانە، بخەینە نێو کۆنتێکستێکی مێژووییەوە، ئەوا ئێمە لە بەردەم سێ قۆناغی جیاوازداین. دەیەی یەکەم ساڵانی نێوان(1991-2001)دەگرێتەوە. دەیەی دووەم دەکەوێتە نێوان ساڵانی(2001_2011) دەیەی سێیەمیش، ساڵانی نێوان(2011 تاکو ئێستا 2019دەگرێتەوە). کەواتە شیعری دوای ڕاپەڕین، بە تەنها شوناسەکەی لە قۆناغێك و زەمەنێکی دیاریکراودا بەرجەستە نابێت.هاوکات لە هەریەك لەو قۆناغانە، کۆمەڵێك شاعیرو دەقی شیعری دەرکەوتوون کە دەبێ لە ئاستی فۆرم و ناوەڕۆکدا، لە یەکتریان جیابکەینەوە. شیعری دوای ڕاپەڕین، دەستەواژەیەکی ئەدەبی گشتگیرە. واتە ئەو شیعرانەی دوای ڕاپەڕین نووسراون، کەواتە ئەو شیعرانە، دەقی ئەو شاعیرانەش دەگرێتەوە کە شاعیری بەرلە ڕاپەڕینن بەڵام شیعری دوای ڕاپەڕینیان هەیە. هەرچی شاعیرانی دوای ڕاپەڕینە،ئەوا مەبەستەکە ڕوون و دیارە، کە ئەو شاعیرانە دەگرێتەوە، کە دەرکەوتە و بەرهەمی زەمەنی دوای ڕاپەڕینن. بۆیە گرنگە لە کاتی لێکۆڵینەوە لە شیعری هەر قۆناغێکدا، پێڕێینبەندییەکی مێژوویی و زەمەنی بکەین، بۆ ئەوەی ببێتە دەروازەیەك بۆ ناسینەوەی ئەدگارە شیعرییەکانی ئەو قۆناغە.کتێبی(شیعری دوای ڕاپەڕین) ناونیشانی کتێبێکی (ئەحمەدی مەلا)یە و لە بارەی شیعری دوای ڕاپەڕینەوە نووسراوە. یەکێك لەو پرسیارانەی خوێنەر بەرلە خوێنەوەی کتێبەکە ڕووبەڕووی دەبێتەوە ئەوەیە، کە مەبەست کام شیعرە لە دوای ڕاپەڕین. چونکە وەك باسمان کرد، ڕاپەڕین نزیك دەبێتەوە لە سێ دەیە، ئاخۆ لە ماوەی ئەو سێ دەیەدا، شیعری دوای ڕاپەڕین، هەموویان لە ڕووی ناوەڕۆك و گوتارو ئەزموونی شاعیرانەوە، هاوشێوە و وەك یەکترین؟ یان لە هەر قۆناغێك لەو قۆناغانە، ئێمە بەر شیعری جیاوازو دەقێکی تر دەکەوین.ئایا شیعری سەرەتای نەوەدەکانی دوای ڕاپەڕین، کە قۆناغێکی خرۆشاوی سیاسییە و گوزارشت لە ئازادبوونی مرۆڤی کورد دەکات، وەك شیعری دەیەی سێیەمی قۆناغی ڕاپەڕینە کە تەکنەلۆژیا هەموو جوانییەکانی کاڵکردۆتەوە؟ بۆیە ناونیشانی کتێبەکە، ناونیشانێکی گشتگیرە، بەڵام دەلالەتێکی ڕوونی نییە. چونکە وەك لە سەرەتای ئەم وتارەوە ئاماژەمان پێکرد، شیعری دوای ڕاپەڕین، واتا کۆی ئەو شیعرانە دەگرێتەوە کە لە دوای ڕاپەڕینەوە نووسراون، لە نێو شیعری دوای ڕاپەڕینیشدا، دەکرێ شیعری شاعیرانی دیکەش هەبن.هاوکات ئەگەر بە پێوەری بۆچوونەکانی نووسەر بێت کە لە کتێبەکەیدا خستوویەتییە ڕوو کە دەڵێت:(شیعر زەمەنی نییە) ئەوا نەدەبوو ئەوکتێبە ئەمە ناونیشانەکەی بووایە، چونکە شیعری دوای ڕاپەڕین،واتا زەمەنی دوای ڕاپەڕین، بێگومان مەبەستمان لە زەمەنی مێژووییە نەك فیزیکی، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە، ناوەڕۆکی کتێبەکە، لە بارەی ئەزموونی

هەفت شاعیری گەنجی دوای ڕاپەڕینە. کەواتە ئێمە لێرەدا لە بەردەم شیعری شاعیرانی دوای ڕاپەڕینین، نەك شیعری دوای ڕاپەڕین، کە دوو دەستەواژەی جیان لە یەکتری و هەریەکەیان ئاماژەیەکی سەربەخۆ دەگەیەنێت.چونکە کتێبەکە، تەنها خوێنەوەیە بۆ ئەزموونی ئەو چەند شاعیرە کە نەوەی دوای ڕاپەڕینن. بۆیە دەبوو ناونیشانی کتێبەکە، بە بڕوای من بە جۆرێکی دیکە بووایە. وێرای ئەمەش، دەکرێ بپرسین ئایا دەتوانین هەموو شیعری دوای ڕاپەڕین لە ئەزموونی هەفت شاعیرکۆبکەینەوە؟ کە هەندێکیان لە ڕووی زمانی شیعریی و دنیابینی شیعریشەوە، ئەزموونێکی سادە و ساکاریان هەیە؟ئایا ئەمە پێوەرێکی ئەدەبی گونجاوە، بۆ هەڵسەنگاندنی شیعرەکانی قۆناغێکی دیاریکراو کە ئەویش دوای ڕاپەڕینە؟خوێنەر کاتێ ناونیشانی کتێبەکە دەبینێت، بیری بۆ ئەوە دەچێت کە ناوەڕۆکەکەی لێکۆڵینەوە و دەرخستنی ئەدگارەکانی شیعریی دوای ڕاپەڕینە لە ڕووی فۆرم و ناوەڕۆك و دونیابینی شاعیرانەوە. کەچی کاتێ کتێبەکە دەخوێنینەوە،دەبینین تەنها لە بارەی ئەزموونی هەفت شاعیرەوە دواوە.بۆیە دەبوو سەرەتا نووسەری کتێبەکە، ئەزموونی شیعری دوای ڕاپەڕین ئاماژە پێ بدات و سیماکانی ئەو قۆناغە دیاری بکات، ئەوکات لە بارەی شیعری ئەو شاعیرانە دوابا. بۆ ئەوەی خوێنەری کتێبەکە بەرچاو ڕوونییەکی هەبێت، کە چۆن شیعری دوای ڕاپەڕین لە قۆناغەکانی دیکە جیا بکەینەوە.یاخود کامەیە ئەو دابڕانە زمانی و بابەتی و مەعریفییەی، شیعری دوای ڕاپەڕین، لە شیعری قۆناغەکانی ترجیا دەکاتەوە. بێگومان وەك خوێنەرێك لەو کتێبەدا، بەر هەندێك بۆچوونی ڕەها کەوتم، کە بۆمن جێگەی پرسیارو گومان بوون لەوەی کە چۆن نووسەری کتێبەکە(کە نووسەرو شاعیرێکی دیارە) بۆچوونی لەو شێوەیە بۆ هەموو ساغکردنەوەیەکی زانستی و شرۆڤەیەکی شیعرییانە لە هەموو ڕووێکەوە دەردەبڕێت.بەراوردکردنی دوو قۆناغ، دوو ئەزموونی شیعری، لە پەراوێزی بۆچوونێکی ڕاگوزەر نابێت، بەڵکو دەبێ بە پێی میتۆدێکی بەراوردکاری شیکاری دەق، ئەو جیاوازییانە دەربخەین. بەشێك لە بۆچوونەکانی ئەحمەدی مەلا لەو کتێبەدا، بۆمن وەك خوێنەرێك جێگەی لە سەر وەستان و سەرسوڕمان بوون، کە چۆن ئەمە دەنووسێت! بۆنموونە:لەلاپەڕە 90ی کتێبەکەیدا نووسیویەتی:([illegible]:(نیوە شەوان بە شووشەی پەنجەرەی ژوورەکەمەوە دەنووسێت). تاکو ئێستا، لە مێژووی ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی ئەدەبی کوردیدا، نەمبینیوە هیچ نووسەرێك بوێری ئەوەی هەبێت، زمانی شیعری شاعیرێکی گەنجی سادە نووسی دوای ڕاپەڕین، بە جیاوازتر لە زمانی

شیعری کلاسیك بزانێت. بیرمەندی گەورەی کورد(مسعود محمد) دەڵێت:(هەر دێڕە شیعرێکی نالی ئەوە دەهێنێت چەندین ساڵ لێی بکۆڵیتەوە). شیعری کلاسیکی کوردی، نەك هەر پێوانە و بەراورد ناکرێت بە شیعری دوای ڕاپەڕین، بەڵکو کلاسیك لە مێژووی شیعری کوردیدا، قۆناغێکی دووبارە نەبووەوەیە.دەیان شاعیر دەتوانن لاسای شێرکۆ بێکەس و پەشێو و بکەنەوە، بەڵام کێ دەتوانێت وەك نالی و مەحوی بنووسێت؟ پاشان دەکرێ بپرسین، لەو دێڕە شیعرییەی غەمگیندا، زمانی نوێ لە کوێدایە؟ مەگەر ئەو موفرەدانەی ئەو لەو دێڕە شیعرە و شیعرەکانی دیکەشیدا بەکاریان دێنێت، سەد ساڵ نییە بەشێکن لە زمان و شیعری کوردی؟ئەم دێڕە، چ داهێنان و جوانییەکی تێدایە، کە وەك داهێنان و نوێگەریەك لە زمانی شیعری شاعیرانی کلاسیك بیبینین؟لەو کۆمەڵە شیعرەی شاعیر کە ئەو وەك نموونەی ڕاڤەکردنی شیعری لە کتێبەکەی خۆی هێناویەتییەوە،نەك هەر زمانێکی نوێیان تێدانییە، بەڵکو هەمان زمانی شاعیرانی دیکەیە، کە گۆرانی شاعیرنیو سەدە زیاتر لە مەو بەر، زۆرهونەرییانەتر شیعری پێ نووسیوە.هەروەها نووسەر لەلاپەڕە84ی کتێبەکەیدا، نووسیویەتی:(یەکێك لە ڕەگەزەکانی شیعری دوای ڕاپەڕین سەرهەڵدانی منە.ئیتر دەق دەیەوێت گوزارشت لە ڕوحی تاك بکات،نەك ڕوحی میللەت کە لە شیعری شەست و هەفتاکان دەبینرێت). ڕوون و دیارە کە شیعری دوای ڕاپەڕین بە گشتی،ئەزموونێکی خود گەراییە لەوەی بابەتی بێت. دیارە ئەمەش بۆ گۆڕانکاری لە هەلومەرجی کۆمەڵایەتی و سیاسی و سایکۆلۆژی مرۆڤی کورد دەگەڕێتەوە. بەڵام پرسیار لێرەدا ئەوەیە، منی دوای ڕاپەڕین، لە چیدا جیاواز دەکەوێتەوە لە منی قۆناغەکانی دیکەی شیعری کوردی؟هیچ نەبێت من لە قۆناغەکانی دیکەی شیعری کوردیدا، پەیامێك و گوتارێکی هەبووە، بەڵام کام پەیام لە گوتاری بەشێکی زۆری شاعیرە گەنجەکانی دوای ڕاپەڕین هەیە؟. ئێمە لێرەدا، نموونەیەك دێنینەوە. گۆرانی شاعیر نیو سەدە زیاتر لەمەو بەردەڵێت: هەرچەند دەکەم ئەو خەیاڵەی کە پێی مەستم. بۆم ناخرێتە ناو چوارچێوەی هەڵبەستم.. غەمگین بۆڵیش دەڵێت:

بمخەنە ناو قوتوییەك..

سەرم لە سەر داخەن..

ئەگەر بە وردی سەرنج لەو دوو کۆپلە شیعرییە بدەین(بە مانای بەراوردکردن نا)، ئایا هەست بەوە ناکەین کە منی گۆران، منێکی چەند داهێنەرتروجیاوازترە لە منی دوای ڕاپەڕین؟ کە نووسەری کتێبەکە لای وایە ڕەگەزێکی نوێیە لە شیعر.ئایا گۆران لێرەدا بانگەشەی ڕوحی میللەت دەکات، یان وەك سایکۆلۆژستێك دەیەوێت ئەو دیو خەیاڵەکانی بخوێنێتەوە؟پاشان نووسەر هەر خۆی لە کتێبەکەیدا

بۆچوونەكانی خۆی ڕەتدەكاتەوە و دەكەوێتە پارادۆكسی واتاوە.چونكە لەڵاپەڕ 93ی كتێبەكەیدا، ئەمجارەیان دەنووسێت:(لە شیعری غەمگین بڕێیدا كە (شیعری دوای ڕاپەڕینە) شتێك هەیە پێی دەڵێن واقیع و بانگەشە دەكات).دەكرێ بپرسین ئەگەر شیعرێك وەك دروشم بانگەشەی واقیع بكات، جا هەر جۆرە واقیعێك بێت، شیعرێكی(خودی ومن)یە یان(كۆمەڵی و حەشاماتی)؟ لەكاتێكدا ئەحمەدی مەلا ڕەخنە لە شیعری هەفتاكان دەگرێت كە ڕوحی میللەت دەدوێنن. بە مەرجێك شاعیرانی هەفتاكان، ئەگەر ئەو بانگەشەیان كردبێت،پەیام و ئامانجێكی دیاریكراویان هەبووە كە خۆی لە ڕیفۆرمكردنی كۆمەڵگە و خوێندەواریی و وستانەوە لە دژی ئەقڵی دەرەبەگایەتی و ئایدۆلۆژییەوە بینیوەتەوە. بەڵام شاعیرێك ئەگەر بانگەشەی ئەوە بكات(لە نێو قۆدییەكدا)بیشارنەوە! دەتوانێ چی لە ژیانی خۆی و ئێمەش بگێڕێت؟ لە كاتێكدا نووسەری كتێبەكە، باسی یاخیبوون لە شیعری گەنجانی دوای ڕاپەڕین دەكات! یاخیبوونێك ئەگەر دەرەنجامەكەی داهێنان و گۆڕینی واقیعێكی كۆن بە نوێ نەبێت، جگە لە دروشم كە دەشێ خوێنەران فریو بدات، هیچی ترە؟ئاخۆ هیچ شتێكیش هێندەی دروشم و دروشمكاری، لە كۆمەڵگەی ئێمەدا بوونی هەیە و باوە؟ئەو لەكاتێكدا باسی واقیع لە شیعری غەمگین دەكات، هەرخۆی لەلاپەڕە 30ی كتێبەكەدا دەنووسێت:(خودی واقیع شوێنێكی شیعری نییە). بێگومان لە زۆر شوێنی كتێبەكەدا، نووسەر بۆچوونی دژ بەیەك دەردەبڕێت. ڕەنگە بەشێكی ئەو هاودژییە لە گەیاندنی مانادا، پەیوەندی بەوەوە هەبێت كە نووسەر ئەم وتارانەی لەكات و ساتی جیاوازدا نووسیوە. چونكە ئەگەر هەڵەنەبم، ناوەڕۆكی ئەو كتێبە، پێشتر بە شێوەی وتاری جیاجیا لە گۆڤاری(ئەدەبی سەردەم) بڵاوكراونەتەوە كە من خۆم خوێندوومنەتەوە. بەڵام كاتێ لە دووتوێی كتێبێكدا كۆی وتارەكان بە یەكەوە بڵاودەكرێنەوە، ئەوا خوێنەر باشتردەتوانێت بەراوردی ناوەڕۆكی نووسینەكان بكات. چونكە هەمووی لە بەردەست و دیدەن.نووسەر لە شوێنێكی دیكەی كتێبەكەیدا دەنووسێت:(نەوەی شیعری دوای ڕاپەڕین، هەست دەكات سنوورێك لە نێوان ئەوان وڕابردوو هەیە.كەلەپووری باوك فریای ئەوان ناكەوێت و ڕەتیدەكەنەوە).بە بۆچوونی خۆم، شتێكی نوێمان نەگوتوە، ئەگەر بڵێین سنوورێك لە نێوان نەوەی پێش و پاش ڕاپەڕین هەیە.ئەو سنوورە لە یەك كاتدا، سنوورێكی مێژوویی، كۆمەڵایەتی و ژیارییە.ئەو سنوورە، بەرمەبنای ئەو گۆڕانكارییەیە كە ڕاپەڕین لە ژیانی ئێمەی دێنێتە ئاراوە.كە وەرچەرخانێكی گەورە بوو.بەڵام پرسیارە گرنگەكە ئەوەیە،لەو دیو سنووری دوای ڕاپەڕینەوە، ئەو نەوەیە توانی چی بكات؟ چ داهێنانێك بكات جیاوازتر لە پێشووتر؟توانی ئەزموونێكی

دیکە و گوتارێکی دیکەی شیعری جیاواز دروست بکات.یاخود ئەزموونی بەشێك لەو شاعیرانە کەلەپووری باوکییان ڕەتدکردۆتەوە.لە کاتێکدا نووسەری کتێبەکە نموونەی لە شیعری شاعیرێکی گەنجی دوای ڕاپەڕین هێناوەتەوەکە(ڕۆبین ئەحمەد خدر)ە و لە شیعرەکەیدا دەڵێت:

باپیرم خەونێکی دی..
باوکیشم هەمان خەونی دی.
منیش هەمان خەونە ئێستا دەیبینم..

ئەگەر شاعیرێك، هەمان خەونی باوك و باپیرانی ببینێت،ئاخۆ دنیای گەورەکانی ڕەتکردۆتەوە، یان لەبەریگرتۆتەوە؟بینینی جیاوازییانەی شاعیرێك لە ڕابردوودا،تێپەڕاندنی ژیانی باوك و باپیران، بە کەسێك دەکرێت کە دوای سەد ساڵ هەمان خەونی ئەوان ببینێتەوە؟یان دەبێ خەونێکی جیاوازتر ببینێت؟مەگەر نوێ لە کوێ دایە؟ دابڕان لە ڕابردوو چۆنە؟ ئەگەر جیاوازتر لە ڕابردوو بیرنەکەینەوە و دنیا نەبینین؟ئاخۆ دنیابینی ئەو شاعیرە، ئەو گوتارەشی کە لەو شیعرەدا بوونی هەیە، هاوتەریبە و یەکدەگرێتەوە لە گەڵ بۆچوونەکانی نووسەری کتێبەکە؟ لە کاتێکدا ڕۆبین ئەم شیعرە دەنووسێت، ئەحمەدی مەلا، پەسنی دەدات ودەڵێت:(ڕۆبین نایەوێ ئاور لە کەلەپووربداتەوە،بەڵکو ئەو شاعیرە جیهانی گەورەکان ڕەتدەکاتەوە).بە مەرجێك ئەمە شیعری ئەو شاعیرەیە کە هیوادارم خوێنەران سەرنجی بدەن، ئەوکات دەردەکەوێت، کە بە ڕاست ئەو شاعیرە گەنجەی دوای ڕاپەڕین، جیهانی گەورەکانی ڕەتدکردۆتەوە؟!! بە داخەوە ئەم بۆچوونانە، لە گوتاری نووسەرێك ناچێت، کە خۆی شاعیرە و لە بارەی شیعری کوردیشەوە، ئاگایەکی زۆرو وردی هەیە.باسێکی دیکە لە کتێبەکەدا، کە بۆ من جێگەی سەرنج و پرسیاربوو ئەوەیە، کە نووسەر لە لاپەڕە 67دا دەنووسێت:(ئەو شیعرانەی کە لە هەولێر دەنووسرێن شیعری تاریکییەکانن،شیعری سێبەرەکان وشیعری ژێر زەمین و خۆشاردنەوەن) بەڵام (ئەو شیعرانەی لە سلێمانی دەنووسرێن شیعری ڕووناکین،شیعری فڕین و حەوشەکانن). وەکو خوێنەرێك، نازانم مەبەستی نووسەر لە(تاریکی هەولێر) و(ڕووناکی سلێمانی)چییە؟!. جگە لەوەی دەلالەتێکی سیاسی هەیە کە کەسانێك بۆیان وایە، سلێمانی ئازادترە لە هەولێرو دەبێ لەوی لە ژێر زەمینەکانەوە بنووسی. ئەم بۆچوونە، بۆچوونی ئەدیبەکان نییە، بەڵکو بۆچوونی سیاسی و ئایدۆلۆژستەکانە، بۆچوونی ئەوانەیە، کە زۆرجار هەولێروسلێمانی بە کۆڕیای باکوورو باشوور دەناسێنن.شیعری ژێر زەمینی لە هەولێردا،دەستەواژەیەکی نوێیە لە پاش ڕاپەڕینەوە بۆ من وەك خوێنەرێکی بەردەوامی شیعرکە گوێبیستی دەبم.من وەك خوێنەرێك حەزمدەکرد، بە میتۆدێکی شیکاری و ڕاقەکاری، نووسەری کتێبەکە

ئەوەم بۆ شیبکاتەوە، کە چۆن شیعرە تاریکەکانی هەولێر، لە شیعرە ڕووناکەکانی سلێمانی جیابکەینەوە؟ کام ئەدگارو خاسیەت لە یەکتریان هەڵاوێرد دەکات.بۆ ئەوەی باشترو ڕوونتر ئەو بۆچوونەی بپێکابا. دواتر ئێمە شیعرێکی غەمگین بۆڵی، کە شاعیرێکی هەولێرییە، لەگەڵ شیعرێکی شاڵاو حەبیبە، کە شاعیرێکی سلێمانییە، بە یەکەوە دەنووسین، بزانم هیچ جیاوازییەکییان هەیە؟.شاڵاوحەبیبە دەنووسێت:

پەردەکە جوان دەپشکنم..

ژنەکەم نووستووە ناهێڵم هەتاو بانگی کا…

غەمگین بۆڵیش دەنووسێت:_

بەم نیوە شەوە.. دەنگی گوللەیەك

ژوورەکەمی پڕ کرد لەگومان..

گریمان، ئەگەر ناوی هەردووشاعیرەکە، لە سەر شیعرەکانییان بسڕینەوە، کێ دەزانێت کامەیان هەولێری و کامەیان سلێمانییە؟ئایا جیاوازییەکی ئەو تۆ لە نێو ئەو دوودەربڕینە سادە و ساکارە هەیە؟ئەی نووسەری کتێبەکە خۆی جەخت لەوە ناکاتەوە، کە خودی واقیع شوێنێکی شیعری نییە، مەگەر سلێمانی و هەولێر، تۆخکردنەوەیەکی دیموگرافی و کۆمەڵایەتی و واقیعی نێوان دوو شار نییە؟. من دەزانم نووسەر مەبەستی لە تاریکی هەولێرو ڕووناکی سلێمانی میتافۆرە بۆ بابەتێك،بەڵام پرسیار لێرەدا ئەوەیە، کە ئەو خاسیەتانە ونن لە شیعرەکان، بۆ ئەوەی بەرمەبنای ئەو خاسیەتانە، جیاوازی لە نێوان شاعیرێکی هەولێری و سلێمانی بکەین.لە کاتێکدا دەقێك نییە بە ناوی شیعری هەولێرو ڕانیە و سلێمانی، چونکە شیعر(ئەگەر شیعر بێت!) دواجار هەر شیعرە. تەنانەت لە کوردستانی باشووردا، سەد ئەوەندەی سنە و شنۆ، هێمن و شیعرەکانی ناخوێنرێنەوە و خۆشەویست نین؟دواجار دەمەوێ ئاماژە بەوە بدەم، کە شیعری دوای ڕاپەڕین، شوناسێکی گەورە و ئاڵۆزە و لە ئەزموونی سادەی چەند شاعیرێك کورت ناکرێتەوە وەك ئەوەی لەو کتێبەدا باسکراوە.

*پەراوێز: ناوی کتێب:شیعری دوای ڕاپەرین، نووسینی:ئەحمەدی مەلا، زنجیرەی دۆسیەکانی سەردەم[illegible] 51_ساڵی 2019.

*ئەم بابەتە لەژمارە(274)ی گۆڤاری ڕامان لە 5/3/2020 بڵاو کراوەتەوە…

گێڕانـەوە و شتـی تریـش … سـۆران محەمەدەسوورە

خوێندنەوەی چیرۆکی “گەڕانەوە و شتی تریش”ی ڕەشید مەحموود

“دەنگی هێلێن ئێستاش هەر لەنێو گوێچکەمدایە و ئەوکات نەمدەوێرا وا بڵێم، بەڵام ژنێکی جوان بوو.”

ئەمە، خوێندنەوەیەکە بۆ چیرۆکی گەڕانەوە و شتی تریش. لەم خوێندنەوەیەدا هەوڵدەدرێت ئاماژە بە چەند زاراوەیەك بکەین، کە لە چیرۆکەکەدا هەیە، کە دەرگەیەکە بۆ دەرککردنی ڕەهەندە شاراوەکانی چیرۆکەکە و لەگەڵ زاراوەکانیش هەوڵدەدرێت تەکەز بخرێتە سەر کاریگەریی نەریت و دین بەگشتیی و ڕەهەندی مێژوویی چیرۆکەکە بەتایبەتیی.

چیرۆك، چیرۆکی ڕۆژانەی کەس و شتەکانی دەوروبەرە. دەنگی هۆڤیی و سامناکیی ویژدانی چیرۆکنووسە، کە تا نەیگێڕێتەوە ناحەجمێت. چیرۆك؛ ماڵێکی غەمگینە و لە خاوەنی خۆیشی، کە چیرۆکنووسە، دواجار حاشا دەکات و تەنێ گوێگران بە خاوەنی خۆی دەزانێت. گۆرگۆن* (Gorgon)ـەکان لەدەمی گێڕانەوەدا وەها دەچنە دنیای گێڕانەوەی چیرۆك و زمانی چیرۆکەکەوە، کە دواجار هەر شتێك نیگا بکەن، بەبەردبووی دەکەن. جوانیی ئەم ئەفسانە و چیرۆکگێڕانەوەیەش هەر لە بەبەردکردن، مانەوە لە دنیای خۆیان، دایە‌، کە نایانەوێت لە بازنەی گێڕانەوە‌ بچنە دەرەوە. ئا ئەم چیرۆکەش دەیەوێت لە بازنەی گێڕانـەوە دانەبڕێت و دانەبڕێین؛ بەشێوەیەك، کە وادەکات تا کۆتایی، دەستبەرداری خوێندنەوەی چیرۆکەکە نەبین، تەنانەت ئەگەر بێت و شتێك لە دەوروبەرمان نیگا بکەین، بەبەردبوو ببێت.

چیرۆکی “گەڕانەوە و شتی تریش”، لە نووسینی “ڕەشید مەحموود”ە. گێڕەڕەوە، بە زمانێك دەگەڕێتەوە، کە هەمان گەڕانەوە دەبێتە گەڕانەوەی ئێمەش. ئەوە منداڵیی ئێمەیە، لە گوندێکی دوورەشار ژیاوە و تێکەڵمان دەکاتەوە بە □وداوگەڵ/ شتی تریش. بۆیە تا کۆتایی چیرۆکەکە، دەیان □وداو/شتی تریش، لە منداڵیی و ژیانی خۆت

دێنەوە بیر، کە هاوشێوە و نێزیکن، بەڵام دەپرسین ئەگەر ئەم زمان و گەمە گێڕانەوەییەی چیرۆکنووس، تەوس و تەنزە نەبوایە، ئەو چێژبینینە، هەست و ئەلهای دەرککردنمان بۆ ئەم چیرۆکە دەبوو؟

درێژتر لە چیرۆکەکە و شتی تریش:

کارەکتەر لە گوندێك، کە چل ماڵێك دەبن دەژیێت. لەوێ "دێوانە"کان هەن، "ئێوەی زۆر باو بوو لێوێ (دێوانێکان) بوون، کێ دێزانێ دێوانێکان کێن و چین؟"

- دێوانە: سەر بە تەریقەتی نەقشبەندیین، خوو و نەریتێکی سەیر، پابەندبوونێکی چەقبەستوو بە گەورەکەیان/ شێخ هەیە، وەك باوە و وتراوە، لە کابرایەکیان پرسیی؛ پێغەمبەر محەمەد گەورەترە، یان شێخ ڕەشید، وتی دیارە -گێڕانەوەیەکی تر هەیە دەڵێت: هەرتکیان مرۆڤی مەزن بوون-. ئەم دیارەیە بۆ شێخە نەك پێغەمبەر. شێخ ڕەشید لە پێغەمبەر محەمەد پیرۆز و گەورەترە.
  دێوانە، خۆشەویستییەکی زۆری بۆ چەڵاك هەیە، لە پارچەی دووەمی چیرۆکەکە دەخوێنینەوە: کە دێوانەیەك گۆپاڵی ڕووە و ماڵی بەرباربووێك ڕاگرتووە و پێی دەڵێت: "بڕۆ سەیری مانگا سوورەکەت بکە".
- چەڵاك (گۆپاڵ): لەلای دێوانەکان پیرۆزە، وەك دار عەسای موسا، بەڵکو زۆتریش. گۆیەکەی ناگرن و ئامرازێك نییە بۆ ڕێکردن، بەڵکو نێوەڕاستەکەی دەگرن و دەڵێن، سەرە باریکەکەیشی، هەرگیز لە کاتی ڕۆیشتن و ڕێکردن بەر زەویی ناکەوێت.
  پیرۆزیی چەڵاك، گەیشتووەتە ئاستێك؛ کە دەتوانن بە ئاڕاستەکردنی گۆپاڵ بۆ کەسی دژ یان "بەربار"بووێك، پەڵجوو بافرێنن و کەسی بەربار تووشی نەگبەتیی و (خوانەخواستە) بەڵایەك بکەن.
- بەربار: لەلای دێوانەکان ئەو کەسەی جزیە نەدات، کە بریتییە لەو داواکارییەی دێوانە لە کەسێکی دەکات، نانپێدانبێت، یان بزن و گا بێت. زۆرجار دەڵێن: خەونمان بە فڵانە شتەی تۆوە بینیووە، ئیتر ئەوە دەبێتە ماڵی شێخ یان دێوانە. ئەگەر نا ئەوە کەسەکە بەربار دەبێت، سەرپێچیی فەرمان کراوە. بە مانایەکی تر واتە لەوان نییە.

وەك لە چیرۆکەکە دەردەکەوێت؛ ئاڕاستەکردنی گۆپاڵ بە ئاڕاستەی

ماڵی بەرباربووێك، گەفی ب□ □ سەیری مانگا سوورەکەت بکە‌، ئەوە مردن و زیانگەیاندنە، لەپای ئەو سەرپێچییەی بەربار کردوویەتی، ئەمیش مرداربوونی مانگایە.
“نەشماندەزانی، کە ئایا ئەم چیرۆکە ڕاستە یان نا”، ئەوە نیشاندەدات، کە کارەکتەر لە پێواریی زانین، لەنێو خورافیات و نەریتێکی یەکجار دواکەوتوو ژیاوە، کە یەکسەر ئەم ڕستەیە لەم تەمەنەیدا، ئاماژە بۆ خۆشباوەڕیی و نەبینیی کۆمەڵگە و خەڵکە، کە وەها نەریت و خورافیاتی دینیی باڵی بەسەردا کێشاون. ڕستەی دوای ئەمیش “دەرکمان بە ڕووداوەکانی… ، نەکرد.) کە بۆ ڕوودان (ان)ی کۆ بەکار دێنێت، داخۆ چیتر ڕوویدابێت، کە باسی لێوەناکات و ڕووداوگەلێك بە نهێنیی دەسپێرێت. داخۆ ئەمە بەهۆی ئەوەوە بووبێت، کە دەرکی ئەم ڕووداوانەی بۆ نەکراوە؟ چونکە وا لە چیرۆکەکە دەگەین، کە ئەو ڕووداوانەی تر، کە دەیانگێڕێتەوە، دەرکی کردووون. سەرباری ئەمە، ئەوە نیشان دەدات، کە ماڵی سەرۆکی دێوانەکان جێگەی پەڕجوو و ڕووداوی سەمەرە بووە، بۆیە لەگەڵ ئەوەدا دەرکی ئەم ڕووداوانەی بۆ نەکراوە. کارەکتەر لەگەڵ ئەم خۆشباوەڕیە منداڵییەیشیدا؛ چاوەڕێ بووە لەسەر جێگەلەیەك، کە کەوتبووە نێوان گردێك و ماڵیانەوە، فریشتەیەك بێت و بیکاتە بانمرۆڤ و دەمڕاستی خەڵك.

گەڕانەوە لەم چیرۆکە بۆ چیرۆکێکی تر و ئەمیش تەنیا بە ڕستەیەکی کورت، (چیرۆکگەلی؛ شوانبوونی پغەمبەر، سنگشەقکردنی پێغەمبەر، ه□□ن و جێگەی تەسنیم، چیرۆکگەلی دێوانەکان و مانگا سوورەکە و… تاد) گەڕانەوەیەکی جوانناسیی و گێڕانەوەیەکی سەرکەوتوانەیە، کە بەشێوەیەك توانایی چیرۆکنووس بۆ ئافراندنی چیرۆکی باش و جیاواز لە تاکڕووداویی، بە دەربڕین کورت و بێفیڕۆدانی وشە و هەڵڕشتنی زانیاریی لابەلا، نیشان دەدات.

ئەمەی خوارەوە،‌ ئەو قۆناغانەن لە چیرۆکەکەدا، کە یەکێکیان ساتی نووسین/چیرۆکگێڕانەوەیە و ئەویتریان سەرسامبوونە بە دێوانە و ژیانیان، ئەویتریشیان قۆناغێکە، تێیدا کارەکتەر هەست دەکات و ئارەزووەکانی دەجووڵێن؛ مەیلدارییشی بۆ جوانیی هاوڕەگەزەکەی، کە ناتوانێت بڵێت؛ جوانە، کەبتدەکرێت، چونکە دەنگی ژن حەرامە، ئەمەش بەهۆکاری ئەوەی فریودەر و ناسکە و پیاو ناتوانێت لە بەرانبەریدا خۆی بگرێت. ئەمەش داستان و ئەفسانەی “شمشێری خودا” –پیاو؛ ئەو پاڵەوان و گەورەیەی، کە لە ژن ڕێزدارترە- ئاشکرا دەکات.

یەکەم: قۆناغی چاوەڕوانیی.

دووەم: قۆناغی مێرمنداڵیی.
سێیەم: قۆناغی گێڕانەوە.

قۆناغی گێڕانەوە: ئەمە قۆناغی دەسپێکردنی چیرۆکەکەیە و ئەو تەمەنەیە، کە چیرۆکەکەی تێدا دەنووسرێت/نووسراوە. "چەندین مانگ بەسەر بیست و پێنج ساڵییمەوە تێپەڕین و شتێکی نوێ ڕووینەدا". بە گوێرەی ئەمە و بە پشتبەستن بەو ساڵەی لەگەڵ چیرۆکەکە نووسراوە، ئەوەی دەبێت چیرۆکنووس لە 1992 لەدایك بووبێت. (ئەمەش تەمەنی دوو قۆناغەکەی تریشمان بۆ ئاشکرا دەکات. واتە قۆناغی چاوەڕوانیی لە شەش ساڵیی و قۆناغی مێرمنداڵیی سێزدە و چواردە ساڵان).
ئەم کەوتنە نێو ساڵی تەمەنەش (25 ساڵیی) وادەکات، کە چیرۆکەکە بگێڕدرێتەوە، کە لە پارچەی دووەمدا دەیخوێنینەوە، هەڵبەتە وەك لە پارچە (پەرەگراف)ی یەکەمدا نووسەر ئەوە نیشان دەدات، کە گوایە ئەو ژیانە خودییەی خواستی بووە و ئەو ڕێیەی لە ژیان گرتبوویە بەر، کە هەمیشە دەنگی ئەو لەگەڵ دەنگی کۆ/باو نەهاتووەتەوە، پەشیمانییەك چەکەرە دەکات، کە گوایە ئەوەی پێیوابووە نوێیە، نوێ نەبووە، بۆیە ژیانی ڕۆژانەی دەبێتە قەرەبووکردنەوەی بێداریی، تەمەنی یاخیبوون و سەرکێشیی دوای تەمەنی ڕاستەدرنەچوون، گومانکردن و پرسیارکردن. پەشیمانییەك، کە دواجار خۆ دەدزرێتەوە.

قۆناغی چاوەڕوانیی: بەندە بە تەمەنی پێغەمبەرەوە، کە جوبرائیل سنگی شەق دەکات، کە ئەودەم تەمەنی پێغەمبەر 6** ساڵیی بووە. واتە چیرۆکنووس لە تەمەنی 6 ساڵییدا بووە، کە دەکاتە ساڵی 1998 (لێرەدا باز بەسەر دۆخی ساڵانی نێوان تێکاندا دەدەین، کە کارەکتەر تێیدا ژیاوە، مەبەستمان ئەوەی پێوەست بێت بە گەرموگوڕی و گەشەکردنی دێوانەکان لەم گوندەدا.) و دەیەوێت خودا، وەك پێغەمبەر، یانیش دێوانە و خەلیفەیەك هەڵیببژێرێت، تا خزمەت بە دینی ئیسلام بکات، کە ئەمە هەمان کۆخەونی منداڵیمانە. چونکە ڕۆژانە چەندین جار دەبیستین، کە خودا توانای هەموو شتێکی هەیە. کەچی لە قۆناغیی گێڕانەوەدا، واتە لە تەمەنی 25 ساڵییدا دەڵێ: شتێکی نوێ ڕووینەدا.
قۆناغی مێرمنداڵیی: چیرۆکنووس لەو خەیاڵە دڵنکیشێتییە بەئاگا هاتووەتەوە، بەڵام هێشتا نازانێت چۆن خودا توانای کردنی هەموو شتێکی هەیە؟ ئەم قۆناغە ساتی ڕامان و خستنە ژێرپرسیاری شتەکانی دەوروبەرە، دۆخێك، کە کارەکتەر لەنێوان دین و ئاواکردنی دین، جەنگی مانەوە و جەنگی دەستبەرداربوونیەتی. نیشانەکانی (سەری خۆم دەخورێنم و هەروەها لەبەر تۆ نەبێ هەر بەڕۆژوو نابن، کێ چوزانێ؟)

قەناعەت بەخۆکردن ناداتە خوێنەر، کە بڵێت: ئیتر خوێندنەوەی ئەم چیرۆکە سێچوار جار سەرووزیادیە‌تی، بەڵکو بەداوی دەسپێکردنەوەو□ تووشە. خۆی لەخۆی دەپرسێت: ئاخۆ من لەکوێی کۆتایی ئەم چیرۆکەم؟ ئەی ئەوە منی گێڕەرەوە/کارەکتەر-قۆناغی گێڕانەوە- نەبوو، پێیەکانی خستبوونە سەر مێزەکەوە و ئێستەش ڕێك دانیشتووم، کێ چووزانێ؟

گێڕانەوەی کورت و بەتایبەت پێدانی تەوس بە چیرۆکەکە، لەو شوێنەی کە گەرەکیەتی، پێکەوە خوێنەر زێتر وابەستەی چیرۆکەکە دەکەن:
“لەسەر قەنەفەکە پاڵکەوتم، جاری یەکەم خەو دەمباتەوە و نامباتەوە.” بیرکردنەوە لە قەرەبووکردنەوەی خەوی شەوانە، گێڕەرەوە دەخاتە وەنەوزدان، کە قۆناغی گێڕانەوەیە، بیرکردنەوە لە ڕابردوویەك (قۆناغی سنگشەقکردن بەتایبەتیی)، کە کارەکتەر کەشی دینیی و ڕاستر بڵێم خەیاڵی دۆنکیشۆتیی، کە خەڵك دروستیان کردووە و بووەتە نەریت، تەواو بەسەر کارەکتەرەکەمان/ماندا زاڵە، کە شەڕی لەگەڵ چاوەڕوانیی بووە، خودایەك، کە نێردراوی نایەت تا سنگێکی تر شەق بکات -تۆی خوێنەر بڵێ: گۆدۆ، کە نایەت …- ئەمەش لەپێناو زێتر تێکەڵبوون لەگەڵ نووری خودا. لەگەڵ ئەمەشدا پێکەوەبەستنەوەی ڕستەی “برایەکم دەڵێ ناکرێ نیوەی ڕۆژەکە بە ڕۆژوو ببم؟” ئەم شێوەگێڕانەوەیە تەکەز لەسەر هەبوونی پەروەردەیەکی توندی دینیی، بەڵام زۆرەملێیی دەکاتەوە. “سەری خۆم دەخورێنم. دەنگی هێلین ئێستاش هەر لەنێو گوێچکەمدایە و ئەوکات نەمدەوێرا وا بڵێم، بەڵام ژنێکی جوان بوو.” لێرەدا ئەو پەرۆشیی، قەدەغەیی و تەنانەت بە حەڕامزانینی دەنگی ژن و کەبتکردن لە دین-ئیسلامدا-، زۆر بە زەقی دیارە، بەتایبەت کاتێ گێڕەرەوە دەڵێت: ئەوکات نەمدەوێرا وابڵێم، بەڵام ژنێکی جوان بوو. تەنانەت ترس دەکەوێتە سەر وشەیەکی کورتی وەك (جوان)یش.

گوند؛ دوور لە شارە، بەڵام ئاوەدانییەکی بەخۆوە گرتووە. ئەم ئاوەدانییەش کەمتازۆر پێوەندی بە کۆبوونەوە و ماڵی سەرۆکی دێوانەکانەوەیە. کارەکتەر چەندجار هەوڵی ئەوە دەدات بچێتە دەرەوە تا میز بکات، بەڵام دەرگەکەیان بەرانبەر باخچەی ماڵی دێوانەکانە، کە شەوانە تێیدا کۆدەبنەوە و خەریکی گاتا کردنن. لەوێدا ڕێکەوتی مامی، کە ڕاستییەکەی مامی باوکییەتی دەکات، کاتێك دەیەوێت بێتە

دەرەوە، کە چاوەڕێی خێزانەکەیەتی، کە دەکاتە ئامۆژن/ ئامۆژنی باوکی. دیارە لەم پەرۆشیی یان لەم نەتوانینەی، کە مێردی ژنەکە/دێوانەکە تێیدابووە، ژنەکە سەغڵەت دەبێت و دەڵێت: "بۆ خاتری شێخ ڕەشید با خودا بتباتەوە بۆ خۆی".

دێوانەبوون، بەشێوەیەك پلە دەداتە ژن، کە پیاو/پیاوی نادێوانە مافی چاوەڕوانکردنیشی نییە، چونکە ئەو لە بەئەنجامگەیاندنی ئەرکێکی پیرۆز و خوداییدابووە. لێرەدا پرسیار ئەوەیە دەبێت دێوانەبوون چ شەوکەت و شانازییەك بە پیاوی دێوانە ببەخشێت لەبەرانبەر ژن/ژنێك کە دێوانە نییە/نەبێت؟ چونکە دێوانەکانیش پێڕەوکاری دینی ئیسلامن.

دواجار گێڕەرەوە لەمە تێدەگات، کە دێوانەکان (سوارانی خودا) تاریکوڕوون دەگەڕێنەوە.

"دایکم گوتی: ئەگەر من نەبم، خودا لێتان خۆش نابێت، من نەمدەزانی خودا بۆچی لێمان خۆشنابێت." دووبارە گێڕەرەوە بە وشەی "هەرچەندە" چیرۆکی ماتەیی خۆیمان بۆ دەگێڕێتەوە لە چاوەڕێبوونی هاتنی فریشتە، بەڵام تێناگات لەو مەهزەلەیەی کە خودا بۆچی لێی خۆش نابێت. ئەوە نییە، چەندین ڕۆژیش چاوەڕێبووە، تا بەشە شەیتانییەکەی فڕێبدرێت. ئیدی ئەم دەیەوێت بەم گوزارشتە خۆی ڕەها، یان بێبەریی بکات لەهەر شتێك و تاوانێك، کە دەیکات، تەنانەت گوێگرتن لە مۆسیقاش، چونکە فریشتەکان نەهاتوون. تاوان لە فریشتەکانە. بەڵام ئەمە درێژە دەکێشێت، هەرچەندەش گێڕەرەوە دەڵێت: "ڕاستە کاری دنیا ئاوایە***"، بەڵام خۆدەبوایە ژیانم بەم شێوەیە نەبوایە و شتێکی نوێ ڕووی بدابا و کۆتایی بەم تێدامانە یەکڕیتمییەی هێنابام، بەڵام لەوێ ئەو ئەگەرە نییە، کە دەشێ شتێك/جیاواز ڕووبدات.

ئەم کەڵەکە بوونەی خودا و پێکرانی خودا، دواجار چیرۆکنووس دەرکی ئەوە دەکات و تێدەگات، کە خودا توانای ئەو هەموو شتانە/ شتی تریشی هەبووە، هەیە. بەڵام بە تەوسێکیشەوە، دەڵێت: "هەرچەندە چەندین ڕۆژیش چاوەڕێ بووم، تا فریشتەکان بێن و بەشێ شەیتانییەکەی نێوم فڕێبدەن؛ بەڵام من هەرگیز شوان نەبووم." واتە دەبوایە بۆ ئەوەی خودا توانای کردنی ئەمەشی هەبێت، پێویست وابووە، کە کارەکتەر دەبوایە شوان بووبێت. ئەگەر نا خودا توانای دووبارەکردنەوەی هەمان ڕووداو و چیرۆکی نییە و ناشبێت.

(لە چیرۆکەکەدا سنگشەقکردن دوای شوانبوون خستراوە، ئەمەش تا مانایەك، یانیش بیانوویەکی تەنزیی بۆ جقاك، دەسەڵاتی خودا و ڕوونەدانی سنگشەقکردن بێنێتەوە. واتە خودا غەیبی هەبووە و

زانیویەتی کە کارەکتەر لە تەمەنی مێرمنداڵییدا و دواتریش تووش بە ژیانی شوانبوون نابێت، ئیتر چ چەقۆیەك یان بیانوویەك بداتە جوبڕایل تا بچێت سنگی شەق بکات و وەك سوارچاکی خۆی هەڵیببژێرێت.)
لەکاتێکدا خودا، کە توانای کردنی هەموو شتێکی هەبووە، هەیە و دەشبێت، ئەوە منداڵێك لەسەر جێگەیەك (تەسنیم) لەنێوان گردێك و ماڵەکەی چاوەڕێیە خودا توانای بەبەردا بێت/بێتەوە و فریشتەکان بنێرێت تا بەشە شەیتانییەکەی (کە ڕاستییەکەی هەر خودا پێی بەخشیووە) لێیفڕێبدەن.
جێگەی (تەسنیم): دەکرێت بەکارهێنانی جێگە، گەڕانەوەیەکی تریش بێت بۆ چیرۆکی ئافراندنی مرۆق، بابادەم پاشانەکینێ حەوا، بۆیە بابادەم؛ خەونی کارەکتەری منداڵە، کە ئەویش نێرە، جگەلەوەش حەوا لە پەراسووە نەك لە قوڕی جێگەی تەسنیم. کەواتە دەکرێت حەوا؛ (ژن/ ئەوەی کە دین و کۆمەڵگەکانمان بە زەحیفەیان داناوە) پلاری تەمەنی بیستوپێنج ساڵیی تەمەنی بەفیڕۆچووی کارەکتەر/چیرۆکنووس بێت، کە قەرەبوو ناکرێتەوە؛ بیگرێتە دین و نەریت، ئەمیش لەپای ڕوونەدانی شتێکی نوێ.
هەڵبەت بەسوودوەرگرتن لە بیردۆزی لاساییکردنەوەی پلاتۆن: خودا، نموونەی باڵایە و ئادەمیش سێبەر/ خەلیفەی خودایە لەسەر زەویی و حەواش هونەرە لاساییکراوەکەیە، کە دووجار لە نموونەی باڵا، یاخود وەکخۆبوون، دوورترە. بەمانایەکی تر ژن پلە سێیە و لێرەش لەپیاو کەمترێ. ئەمەش ڕەنگە ئەو گومانەمان؛ مەبەستبوونی چیرۆکی ئافراندنی بابادەم و حەوا، پێکەوە پشتڕاست بکاتەوە، کە دواجار دەیەوێت بڵێت: گەلێ خودا ئەمانەشی توانیوون، لە جیاوازییەکی نابەرابەر، تا ناکۆتا لەنەبڕاو؛ ناتەبا و جیاواز.

ئەم هەموو ڕووداوانەی چیرۆکەکەی، کە دەشێت بۆ چاوی کارێکتێر، نوێ بووبن، کە بەسەر ئەم نەهاتوون، بۆیە لە ژیانیدا هیچ شتێکی نوێ نابینێت و ڕووینەداوە. ئەمەش بەوهۆکارەی وەڵامی ئەو چاوەنۆڕییکردنەی دەمی منداڵیی نەدراوەتەوە و سنگی شەقنەکراوە.

دەکرێت لە کۆتاییدا ئەوە بگوترێت، کارەکتەری چیرۆکەکە هەمیشە بەهۆی هەوڵدان بۆ بوون بەوەی، کە لەدەسەڵاتیدا نییە و لە توانا بەدەرە، لەنێو خەوتن و ئاگاییدایە. چیرۆکنووس دەیەوێت پێمان بێژێت: لە چاوی منی کارەکتەری منداڵ/ منداڵییمان و ئێستامان؛ شتی نوێ؛ ڕوودانەوەی/لاساییکردنەوەی چیرۆکە گەورەکانە. بۆیە پەیاما ڕاستەڵیی ئەودیوی چیرۆکەکە؛ فڕێدانی خەیاڵی دۆنکیشۆتانەیە بۆ بوون بە پاڵەوان، گەڕاندنەوە و زیندووکردنەوەی ڕووداو و لاسایی

کەسانی تر. بۆیە گەرەکە خۆمان بپچڕێنین و ڕووداو/ ڕووداوی بچووك بافڕێنین و دەستبەرداری منیگەورە ببین و چیتر خۆمان بە خەونی نەکران، دڵنکیشێت ئاسا، تێدانەمێنین.

پەراوێزەکان:

- گۆرگۆن: تۆقێنەر. ئەفسانەیەکی گریکییە و سێ خوشکن؛ بەناوەکانی مێدووسا Medusa، ستێنو Sthenno و ئێوریول Euryale. ئەم سێ خوشکە پرچیان ماری ژەهراوییە. گۆرگۆنەکان بەوە گوزارشت دەکرێن، کە چیرۆکان دەگێڕنەوە، هەر کەسێکیش سەیری چاوی بکردبن، یەکسەر بووە بە بەرد.
** هەڵبەت گێڕانەوەی جیاواز هەیە لەسەر ئەم مێژووە، ئێمە بۆ ئەوەی تێڕوانینی خۆمان بە لەگەڵبوونی شتی تریش بنووسینەوە، ئەم ساڵەمان هەڵبژاردووە، هەڵبەت زۆرجار تەمەنی شەش ساڵیی گوزارشت لە قۆناغی 2 بۆ 6 ساڵی دەکات.
*** ڕاستە کاری دنیا ئاوایە، ئەمە سوودوەرگرتنە لە ڕۆمانی (قەسابخانەی ژمارە پێنج، کوورت ڤۆنێگات، وەرگێڕانی: عەتا نەهایی، چاپخانە: سەردەم، چ1، سلێمانی- 2008)، چیرۆکنووس سوودی لە ڕۆمانی جیهانیی و مۆدێرن وەرگرتووە. ئەم دەقئاوێزانییەش یان بڵێین ئەم وەرگرتنەیەشی، زۆر جوانناسیی شکاوەتەوە.

سەرنج: ئەم نووسینە، لە ژمارە "4"ی گۆڤاری کەلێن، ساڵی 2018 بڵاوکراوەتەوە.

هێرشی مێغۆلەکان بۆ سەر هەولێر... ریاز حاجی

بۆ خوێندنەوەی ئەم توێژینەوەیە کلیکی ئێرە بکەن ......

کتێب: ئەو کاروانەی بە هەواری ئێمە نەچوو

یادەوەری
نوسینی سالار ڕەشید
چاپ چاپخانەی تاران
تیراژ ١٠٠٠ دانە
لاپەڕە ٦٠٢ لاپەڕە
نرخ ٥٠٠٠ دینار
بڵاوکردنەوەی کۆمپانیای بلاق پەیک

خوێنەری ئازیز ! ئەوەی لەدووتوێی ئەم پەڕاوەدا نووسراوە کۆمەڵێک بیرەوەری خۆش و ناخۆش، تاڵ و شیرینە. وەلێ ئەمانە بە تەنها هەر بیرەوەری خودی نووسەر خۆی نییە، تەنانەت بیرەوەری هاوڕێ و دەوروبەرەکەیشی نییە بە تەنها ، ئەمانە لە ڕاستیدا بیرەوەری شارێک و سەربوردە و بەسەرهاتەکەیەتی لە بڕگەو دەورانێکی مێژوویی خۆیدا.
ئەم بیرەوەریانە حیکایەتی کۆمەڵێک گەنج ولاوی شاری کەرکوکە لە ساڵانی حەفتاکان و هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، کە تۆ هەندێکت لەبرەو لەوە لە ژنەوتووە، وەلێ ئەمە پەڕاوی حکایەتە تەواونەکراوەکانە .
ئەم کتێبە ئێستا لە کتێبفرۆشەکانی سەرجەم شار و شارۆچکەکانی کوردستان دەستدەکەوێت کە کۆمپانیای بلاق پەیک هەستاوە بەکاری دابەشکردنەکەی.

ئێستا لەم ناوەندانەی فرۆشی کتێب دەست خوێنەری بەڕێز دەکەوێت:

سلێمانی

کتێبخانەی سلێمانی – تەنیشت چاخانەی شەعب
کۆشکی مەلا محسین- بەدەم ڕەشەمۆڵ
کۆشکی ڕێبین – بەردەرکی سەرا
کتێبخانەی ڕۆمان – بازاڕی سیروان
کتێبخانەی وشە – جادەی مەولەوی
کتیبخانەی ڕەهەند – جادەی مەولەوی
کۆشکی سەرچنار ناوبازاڕی سەرچنار
کۆشکی سەرا نەوشیروان بەردەرکی سەرا

قەزاوناحیەکانی سلێمانی

ڕانیە – کتێبخانەی ئەحمەد کۆیی
قەڵادزێ – کتێبخانەی ژین
چوارقوڕنە – کتێبخانەی ڕەهەند
کۆیە – کتێبخانەی هەژار
کۆیە – کتێبخانەی دیاری
چەمچەماڵ – چاپەمەنی تنۆک
کەلار – کتێبخانەی شێروانە
کەلار – کتێبخانەی شار
دەربەندیخان – کتێبخانەی ڕەسەن

پارێزگای هەڵەبجە

هەڵەبجەی شەهید – کتێبخانەی هەژار موکریانی
هەڵەبجەی شەهید – پەراوگەی شادی
سەید صادق – کتێبخانەی بێخود

کەرکوک

ناوەندی ڕۆشنبیری و هونەری دیالۆگ

...

هەولێر

کۆشکی یٔاشتی شێخەلا

کوشکی میدیا (بهجت) بەرامبەر داون تاون

کوشکی باغی شار پارکی شار تەنیشت سەعاتە گەورەکەی ناو بازاڕ

کوشکی سیروان تەنیش جاخانەی مجکو

کوشکی ئاوینة (رشید سورة) جادةی باتا

کوشکی هةولیر (عبدالکریم.) کوتري سلام

کتێبخانەی دیدار بازاڕی ڕۆشنبیری

کتێبخانەی سەران بازاڕی ڕۆشنبیری

کتێبخانەی هەمن بازاڕی ڕۆشنبیری

کتێبخانەی فەربوون بازاڕی ڕۆشنبیر

کتێبخانەی کاک شێخ پشت پارێزگا

کتێبخانەی ئەمازەن رێگای کەرکوک

کتێبخانەی محوی بازاڕی ڕۆشنبیری

کتێبخانەی پیرەمەرد بازاڕی ڕۆشنبیری بەرامبەر قەڵا

کتێبخانەی ڕێدار ژێر هوتێل شیرین پاڵاس

کتێبخانەی هەڤاڵ بووک بەرامبەر سوپەر مارکێتی ئایە نێوان 60 مەتری 40 م

دەرەوی شار

کتیبخانەی هاوژین لە هریر

کتیبخانةی مێخەک لة سەران

کتیبخانةی شیرکو لة رواندوز

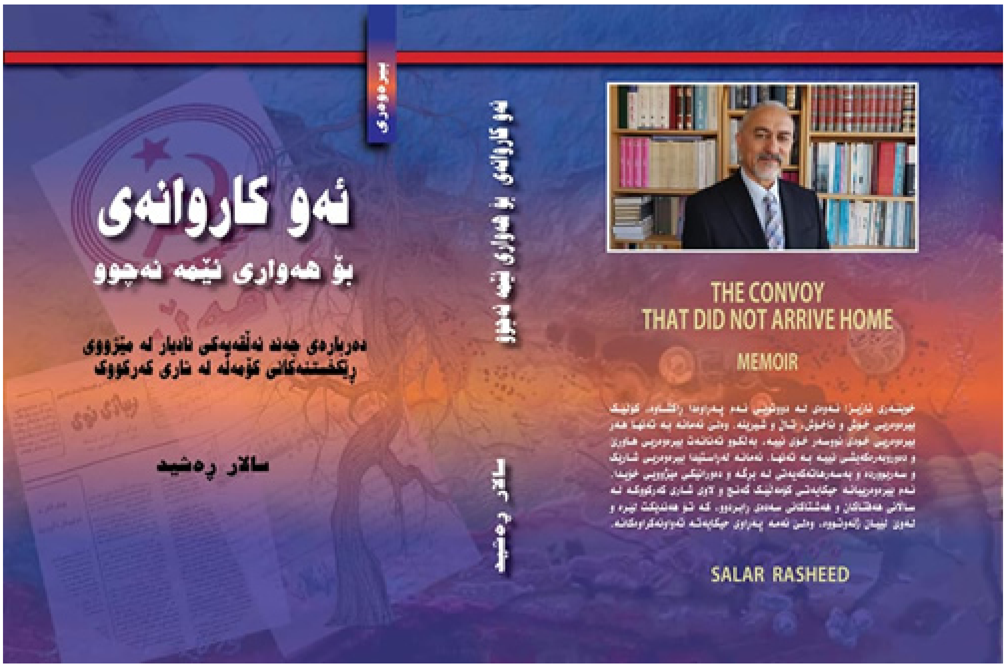
ئەو کاروانەی
بۆ هەواری ئێمە نەچوو
دەربارەی چەند ئەڵقەیەکی نادیار لە مێژووی
ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە لە شاری کەرکووک
سالار ڕەشید
THE CONVOY
THAT DID NOT ARRIVE HOME
MEMOIR
SALAR RASHEED